

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การเสนอผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาเทคนิคการสอนนาฏศิลป์พื้นบ้านตามภูมิปัญญาชาวบ้านในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ ครอบคลุมสาระดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนาฏศิลป์พื้นบ้าน ซึ่งมีทำร่ากำกับเป็นที่นิยมและพบบ่อยที่สุด ในจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีความเหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา
2. พัฒนาเทคนิคการสอนนาฏศิลป์พื้นบ้านตามภูมิปัญญาชาวบ้าน

สมมติฐานของการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์พื้นบ้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้ง 3 กลุ่มที่ได้รับการสอนตามเทคนิคการสอนนาฏศิลป์พื้นบ้านประยุกต์ ซึ่งประกอบด้วยการบรรยายอย่างเป็นระบบผสมกับการบอกเล่าประกอบสื่อสมัยใหม่และเพลงพื้นบ้านมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงชันกว่าก่อนการทดลอง

ตัวอย่างประชากร

1. ชาวบ้านจำนวน 10 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยพิจารณาตามคุณสมบัติ ดังนี้
  - 1.1 เป็นผู้มิถุมีลำเนาอยู่ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์
  - 1.2 เป็นผู้มิถุมีประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์พื้นบ้านมาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี
  - 1.3 เป็นผู้มิถุมีบทบาทในการแสดงหรือถ่ายทอดนาฏศิลป์พื้นบ้านในเขตอำเภอเมืองจังหวัดสุรินทร์

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2537 ซึ่งได้จากการสุ่มแบบธรรมดา (Simple Random Sampling) ร้อยละ 10 จากจำนวนประชากรทั้งหมด 300 คน ได้จำนวนประชากรทั้งสิ้น 60 คน จากนั้นเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้ตัวอย่างประชากรมาโรงเรียนละ 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลด้านนาฏศิลป์พื้นบ้าน โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ และข้อมูลด้านนาฏศิลป์พื้นบ้าน โดยครอบคลุมถึงประวัติความเป็นมา โอกาสที่ใช้แสดง สถานที่แสดงการแต่งกาย เครื่องดนตรี เพลง และทำรำนานาฏศิลป์พื้นบ้านแต่ละชุด
2. แบบสังเกตที่ใช้เก็บข้อมูลด้านเทคนิคการสอนนาฏศิลป์พื้นบ้าน แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ แบบสังเกตเทคนิคการสอนนาฏศิลป์พื้นบ้าน และแบบสังเกตทำรำนานาฏศิลป์พื้นบ้าน
3. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ภาคความรู้ เป็นข้อสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 9 ชุด ชุดละ 10 ข้อ มีระดับความยากง่ายอยู่ระหว่าง .20 - .80
5. แบบประเมินผลภาคปฏิบัติโดยกำหนดจุดประสงค์การประเมินออกเป็น 4 ด้าน คือ การร้องและทำจังหวะประกอบเพลงได้ การแสดงทำรำนานาฏศิลป์ได้ถูกต้อง การแสดงออก และความพร้อมเพรียงของกลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าร้อยละจากแบบสัมภาษณ์ และนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตมาสรุปเป็นความเรียง
2. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ภาคความรู้ในแต่ละกลุ่มมาหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วทดสอบสมมุติฐาน เปรียบเทียบคะแนน Pre-test และ Post-test แต่ละกลุ่ม โดยทดสอบ t-test แต่ละเพลง
3. นำคะแนนที่ได้จากการประเมินผลภาคปฏิบัติมาหาค่าร้อยละ และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 60

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนาฏศิลป์พื้นบ้าน

จากการสัมภาษณ์ข้อมูลด้านนาฏศิลป์พื้นบ้าน จากประชากรที่ได้รับการพิจารณาแล้ว 10 ท่าน ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทและความสำคัญในการอนุรักษ์นาฏศิลป์พื้นบ้าน ได้ข้อมูลดังนี้ ด้านสถานภาพของผู้ให้ข้อมูล พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป มีอาชีพรับราชการ (ข้าราชการบำนาญ) และรองลงมาประกอบอาชีพค้าขาย มีวุฒิทางการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ในด้านประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์พื้นบ้าน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์พื้นบ้านมาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี จึงทำให้เป็นผู้มีความรอบรู้และเชี่ยวชาญสามารถปฏิบัตินาฏศิลป์พื้นบ้านได้มากกว่า 10 ชุด ส่วนด้านการถ่ายทอด พบว่า ได้รับการถ่ายทอดนาฏศิลป์พื้นบ้านมาจากบรรพบุรุษ สืบต่อกันมาเรื่อย ๆ รองลงมาคือคิดประดิษฐ์ทำรำและตั้งชื่อชุดการแสดงต่าง ๆ ขึ้นมาด้วยตนเอง แล้วถ่ายทอดต่อกันไปด้วยวิธีบอกเล่าจดจำและปฏิบัติตาม สำหรับสถานที่ที่ใช้ถ่ายทอดเป็น โรงเรียน วัด บ้าน หรือตามชุมชนต่าง ๆ ผู้ที่มารับการถ่ายทอดมีทั้งชาวบ้าน นักเรียน นักศึกษา สิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดนาฏศิลป์พื้นบ้านขึ้นมาส่วนมากเนื่องมาจากความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม การเลียนแบบธรรมชาติ และการเลียนแบบการทำมาหากิน ทำให้นาฏศิลป์พื้นบ้านที่เกิดขึ้นเป็นที่รู้จัก และบ่งบอกถึงเอกลักษณ์เฉพาะของจังหวัดสุรินทร์ นอกจากนาฏศิลป์พื้นบ้านจะเป็นมรดกตกทอดมาแต่โบราณแล้วยังมีผู้เชี่ยวชาญบางท่านคิดประดิษฐ์ทำรำขึ้นใหม่ ซึ่งความสามารถของท่านเหล่านี้ เป็นผลให้ท่านได้รับยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติ เป็นวิทยากร และเป็นผู้นำในการถ่ายทอดมาจนถึงปัจจุบัน จากการสัมภาษณ์ข้อมูลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลด้านนาฏศิลป์พื้นบ้านที่น่าสนใจและควรนำมาศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนนาฏศิลป์พื้นบ้านที่ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าและนำมาพัฒนาสู่การสอนมีทั้งหมด 9 ชุด คือ เรือมอันเร เรือมกันตรึม เรือมตรุษ เรือมอ้ายย เรือมม้องแก้วจองไต เรือมจับกรับ เรือมกระโน้นดิงตอง เรือมศรีผไทสมันต์ และเรือมแกลมอ

ตอนที่ 2 การสังเกตเทคนิคการสอนนาฏศิลป์พื้นบ้าน สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านการเตรียมการสอนจากการสังเกตพบว่าผู้สอนมีการนัดเวลา สถานที่ในการสอนทุกครั้งเป็นส่วนมาก รองลงมาคือ การจัดเตรียมสถานที่ที่จะสอนอย่างเหมาะสม

แต่พฤติกรรมที่ไม่ปรากฏคือ การกำหนดการสอนหรือแผนการสอนโดยกำหนดขอบข่ายเนื้อหาที่จะสอนและจัดเตรียมอุปกรณ์การสอน

2.2 ด้านการดำเนินการสอน พบว่า ผู้สอนส่วนมากสอนโดยใช้วิธีสาธิตให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม อธิบายทำรำประกอบการสาธิต สอนโดยเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติตามธรรมชาติและให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติด้วยตนเองและช่วยแก้ไขข้อบกพร่องให้แก่ผู้ปฏิบัติที่ทำไม่ถูกต้อง รองลงมาคือ สอนโดยนำประสบการณ์ชีวิตจริงมาประกอบการสอน พฤติกรรมที่ไม่ปรากฏในการสอนคือ การนำวิธีสอนอื่น ๆ มาประกอบการสอน และการนำอุปกรณ์การแสดงที่เป็นวัสดุของจริงหรือของจำลองมาใช้ประกอบการฝึกหัด ประการสุดท้ายคือ ไม่ปรากฏการจดบันทึกเรื่องที่เรียนเป็นลายลักษณ์อักษร

2.3 ด้านการใช้สื่อและอุปกรณ์ พบว่า ผู้สอนใช้เครื่องบันทึกเสียงและเทปเพลง แทนการบรรเลงดนตรีขณะที่สอน มากที่สุด รองลงมาคือ ใช้สื่อที่เป็นของจริงและพฤติกรรมที่ไม่ปรากฏคือ การใช้โสตทัศนศึกษาประเภทสไลด์ วิกิตำเน่และเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ

2.4 ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า ส่วนมากมีการทดสอบนักเรียนเป็นรายกลุ่ม และมีการวัดและประเมินผลด้วยการสังเกตมากที่สุด รองลงมาคือมีการซักถามนักเรียนในขณะที่เรียน ส่วนพฤติกรรมที่ไม่ปรากฏ ได้แก่ มีการทดสอบผู้เรียนด้านเนื้อหา และการทดสอบนักเรียนเป็นรายบุคคล

ตอนที่ 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์พื้นบ้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์พื้นบ้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้ง 3 กลุ่มที่ได้รับการสอนตามเทคนิคการสอนนาฏศิลป์พื้นบ้านแบบประยุกต์ ซึ่งประกอบด้วยการบรรยายอย่างเป็นระบบผสมการบอกเล่าประกอบสื่อสมัยใหม่และเพลงพื้นบ้านมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนทดลอง

ตอนที่ 4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์ภาคปฏิบัติของนักเรียน

นักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ภายหลังจากการสอน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาเทคนิคการสอนนาฏศิลป์พื้นบ้านตามภูมิปัญญาชาวบ้าน จังหวัดสุรินทร์ พบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจที่จะนำมาอภิปรายได้ ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์และข้อมูลเกี่ยวกับนาฏศิลป์พื้นบ้าน พบว่า ผู้ให้ข้อมูล ทั้ง 10 ท่าน มีประสบการณ์ด้านนาฏศิลป์พื้นบ้าน มาแล้วมากกว่า 10 ปี ซึ่งรู้จักปฏิบัตินาฏศิลป์พื้นบ้านได้มากกว่า 10 ชุด ส่วนการถ่ายทอดนาฏศิลป์พื้นบ้าน พบว่ามีการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ ถ่ายทอดสืบต่อกันมา โดยการบอกเล่า จดจำ และการปฏิบัติตามแบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เครือจิต ศรีบุญนาค (2535) ที่พบว่า การฟ้อนรำพื้นเมืองสุรินทร์ เป็นการฟ้อนที่มีมาคู่กับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวสุรินทร์ เนื่องจากประชากรจังหวัดสุรินทร์ส่วนใหญ่พูดภาษาเขมร ดังนั้นประเพณีวัฒนธรรมทั้งหลายจึงเป็นของกลุ่มชนที่พูดภาษาเขมรมากที่สุด จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดสุรินทร์ (สมจิตร กัลยาศิริ, 2523) ซึ่งมีการถ่ายทอดสืบต่อกันมาโดยอาศัยการจดจำ ไม่มีก้าเน็ดที่แน่ชัด ไม่มีกำหนดไว้ตายตัว ศิลปินพื้นบ้านสามารถต่อเติมสิ่งที่ตนต้องการแสดงออก โดยอาศัยศิลปะพลิกเพลงให้กลมกลืนกับท่าทางเดิม เช่น การฟ้อนรำ เรือมอันเร ที่มีมาแต่โบราณ ศิลปินพื้นบ้านก็ได้ปรับปรุงและแต่งเติมให้สวยงาม มีรูปแบบที่ชัดเจน โดยกลมกลืนกับทำนองเพลงและดนตรีที่มีอยู่เดิม ส่วนสิ่งที่บันดาลใจให้ศิลปินพื้นบ้านคิดประดิษฐ์นาฏศิลป์พื้นบ้านขึ้นมานั้น พบว่า เกิดจากความเชื่อตามประเพณี นิธิกรรม และการเลียนแบบธรรมชาติ อาจจะเป็นเนื่องจากสาเหตุที่ว่า ชาวบ้านมีความเชื่อในอำนาจเร้นลับ เห็นธรรมชาติ และมีความเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์สามารถให้คุณและโทษต่อมนุษย์ได้ เพื่อทำให้สิ่งเห็นธรรมชาติพอใจจึงมีการ เช่น ลังเวย ชับร้อง และรำถวายซึ่งการฟ้อนรำตามประเพณี นิธิกรรม นี้ได้แก่ เรือมมมัต เป็นต้น ส่วนในเรื่องการเลียนแบบธรรมชาตินั้นอาจจะเป็นเนื่องจากสาเหตุที่ว่า ชาวบ้านมีความคุ้นเคยกับท้องถิ่นที่กำเนิดมาก ไม่ว่าจะเป็นการทำมาหากินหรือการประกอบอาชีพ ประกอบกับความรัก ความสนุกสนานตามแบบชาวบ้าน เมื่อได้ยินทำนองเพลงก็มักจะคิดหาท่าทางที่เคยปฏิบัติอยู่ในชีวิตประจำวันมาเป็นท่าทางประกอบการรำ เช่น เรือมศรีผไทสมันต์ เป็นการรำที่เน้นให้เห็นท่าทางการทอผ้า เป็นการนำเอาขั้นตอนในการประกอบอาชีพมาประดิษฐ์ท่าทางให้เหมาะสมกับทำนองดนตรี และเรือมกระโน้บติงตอง ที่แสดงเลียนแบบท่าทางของตั๊กแตนตำข้าวหรือ แม่น้ำตำรำในเรือมอันเร เช่น ท่ามะโลบโดง (ร่วมมะพร้าว) เป็นต้น

2. เทคนิคการสอนนาฏศิลป์พื้นบ้าน

ด้านการเตรียมการสอน พบว่าผู้สอนมีการนัดเวลา สถานที่ในการสอนทุกครั้ง และมีการจัดเตรียมสถานที่ที่จะสอนอย่างเหมาะสม แต่ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างต่ำ คือ ร้อยละ 40 ทั้งนี้เนื่องจากการสอนนาฏศิลป์พื้นบ้าน แบบเดิม จะเป็นการสอนที่เรียบง่าย ตามแบบของชาวบ้าน ไม่มีการนัดเวลา และสถานที่ ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับความสะดวกของผู้เรียนและผู้สอนว่าจะมีเวลาว่างช่วงใดที่จะฝึกสอนในช่วงนั้น หรือมีการถ่ายทอดนาฏศิลป์พื้นบ้าน ให้แก่ลูกหลานของตนในครอบครัว ในชุมชน ดังงานวิจัยของ เครือจิต ศรีบุณนาค (2535) ได้กล่าวถึงการถ่ายทอดนาฏศิลป์พื้นบ้าน ในจังหวัดสุรินทร์ว่า นายปิ่น ดีสม ซึ่งได้รับยกย่องว่าเป็นศิลปินดีเด่นแห่งชาติ สาขากาพย์ละเล่นพื้นบ้าน ได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ลูกศิษย์ตลอดจนครอบครัวของนายปิ่นเอง และลูกชายของนายปิ่น เช่น นายสุรียา ดีสม ซึ่งเป็นนักกีฬายกน้ำหนัก ชั้นเยี่ยมของบ้านดงมัน และนายโฆษิต ดีสม จนสามารถเล่นและแสดงดนตรีพื้นบ้านได้ดีเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป และนอกจากนั้นก็ยังถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ทางด้านการละเล่นพื้นบ้าน ให้แก่นักเรียนและชาวบ้านดงมัน จนมีชื่อเสียงและได้รับแต่งตั้งให้เป็นหมู่บ้านวัฒนธรรม แต่ในปัจจุบันได้มีการรณรงค์เรื่องของวัฒนธรรมพื้นบ้าน ส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยมีความเชื่อว่าวัฒนธรรมพื้นบ้าน มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เพราะวัฒนธรรมพื้นบ้านมีคุณค่าอยู่ที่จิตใจ ความรู้สึกและคุณค่าทางศีลธรรม ซึ่งจะนำมาสู่เอกลักษณ์ของความเป็นไทย นอกจากนี้ยังเร่งระดมกำลัง เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมที่เป็นประโยชน์ด้านการศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง และเผยแพร่วัฒนธรรมไทยไปสู่ประชาชนในประเทศและต่างประเทศ ความเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมดังกล่าวทำให้นาฏศิลป์พื้นบ้าน ตลอดจนภูมิปัญญาชาวบ้านได้รับความสนใจมากขึ้น สถานศึกษาต่าง ๆ ในจังหวัดสุรินทร์ ได้จัดโครงการส่งเสริมการแสดงพื้นเมืองในรูปแบบต่าง ๆ เช่น จัดอบรมครูประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรือผู้ที่สนใจทั่วไป โดยเชิญศิลปินท้องถิ่นมาถ่ายทอดทำรำให้ และนอกจากนั้น จังหวัดสุรินทร์ยังมีการจัดงานช้างประจำปี ซึ่งมีการแสดงพื้นบ้านประกอบการเปิดงานทุกครั้ง ทางหน่วยงานราชการ หรือสถานศึกษาก็ได้เชิญศิลปินท้องถิ่นมาเป็นผู้ฝึกซ้อมให้ทุกปี ดังนั้น จำเป็นต้องมีการนัดเวลาและสถานที่ที่แน่นอน จึงกล่าวได้ว่า ในด้านการเตรียมการสอนของชาวบ้านเริ่มจะเปลี่ยนแปลงจากแบบเดิมในเรื่องเวลาและสถานที่ และมีการเตรียมตัวมากขึ้น ส่วนพฤติกรรมการเตรียมการสอนที่ไม่พบ คือ มีกำหนดการสอนหรือแผนการสอน โดยกำหนดขอบข่ายของเนื้อหาที่จะสอน และการจัดเตรียมอุปกรณ์การสอน ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากผู้สอนมีความชำนาญในเรื่องที่จะสอนเป็นอย่างดี และจะเน้นที่การปฏิบัติเป็น

ส่วนใหญ่ ดังนั้นจึงไม่พบการเตรียมการสอนในด้านนี้ จากเหตุผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ อูษา สมฤกษ์ (2536) ที่พบว่าการสอนแบบเก่าส่วนใหญ่สอนแต่ภาคปฏิบัติ และจะ ไม่มีการเตรียมการสอน

ด้านการสอน จากการสังเกตพฤติกรรมด้านการสอนพบว่า ผู้สอน ใช้วิธีสอนแบบสาธิตให้ผู้เรียนปฏิบัติตามแบบ มีการอธิบายทำรำประกอบการสอนสาธิต โดยทำทางการรำจะเน้นให้ใกล้เคียงธรรมชาติมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อูษา สมฤกษ์ (2536) กล่าวคือ การสอนนาฏศิลป์แบบโบราณ คือ การสาธิตให้ผู้เรียนรำตาม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญสม สุขบาลพงษ์ (2536) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนของอาจารย์เอกนาฏศิลป์ไทยในสถาบันบันราชภัฏอุตรธานี พบว่าอาจารย์ผู้สอนยังคงยึดถือรูปแบบการสอนดั้งเดิม ที่ปฏิบัติสืบเนื่องต่อ ๆ กันมาคือการสอนแบบให้ผู้เรียนเรียนด้วยการปฏิบัติ การเลียนแบบ และใช้การสังเกตจดจำ และในขณะที่สอนจะมีการอธิบายทำรำประกอบการสอนสาธิตและเน้นทำทางการรำให้ใกล้เคียงธรรมชาติมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เครือจิต ศรีบุญนาค (2535) ซึ่งกล่าวถึงการฟ้อนรำในจังหวัดสุรินทร์ว่า การแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านหลายชุดยังคงเป็นทำรำตามธรรมชาติของชาวบ้าน แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึกที่แท้จริง โดยไม่ได้เสริมแต่งลีลาทางนาฏศิลป์เข้าไป ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มบุคคลที่สืบทอดนาฏศิลป์พื้นบ้านเหล่านี้จะเป็นชาวบ้านไม่เคยได้รับการถ่ายทอดทำรำเป็นรูปแบบจากราชสำนัก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ อาจารย์แก่นจันทร์ นามวัฒน์ (16 มกราคม 2536) ซึ่งกล่าวถึงทำรำพื้นบ้านในจังหวัดสุรินทร์ว่า ทำรำส่วนมากจะเป็นทำอัสระซึ่งเกิดจากการเกี่ยวพาราสี เป็นทำรำที่ผู้รำคิดประดิษฐ์ขึ้นมา บางท่ามีความหมาย บางท่าไม่มีความหมาย นอกจากความสนุกสนานเป็นการเลียนแบบ คน สัตว์ และธรรมชาติที่อยู่ใกล้ตัวแล้วนำเอาท่าทางการแสดงออกเหล่านั้นมาประกอบเป็นทำรำ ให้ชื่อทำรำ ตามความต้องการ เช่น ท่ามตุก (พายเรือ) แสดงให้เห็นถึงการพายเรือ ท่ามกัวลจองไต (มวงคลมูกข้อมมือ) ท่ามลบโอง (ร่วมมะพร้าว) แสดงให้เห็นใบมะพร้าวที่กำลังเอนไปเอนมาเวลาโดนลมพัด ท่ากัจปกา (เด็ดดอกไม้) ทำรำนี้ หมายถึง การอวยชัยให้พร โดยการโปรยดอกไม้ ท่ากัญญูแจก (เชียดตาปาด) แสดงท่าทางของเชียดที่กำลังกระโดด ท่าเชยชวแสดงให้เห็นถึงการเชยชวบ่งบอกถึงความดีใจ ส่วนพฤติกรรมที่ไม่มีปรากฏคือ การนำวิธีสอนอื่น ๆ มาประกอบการสอนทั้งนี้เนื่องจากนาฏศิลป์พื้นบ้านส่วนใหญ่ จะเน้นที่การปฏิบัติเป็นเรื่องสำคัญ ตรงกับคำกล่าวของ อาคม สายาคม (2525) คือ การเรียนการสอนนาฏศิลป์สมัยโบราณ มีการฝึกหัดวิชาศิลปะ ไม่มีการเรียนวิชาสามัญหรือวิชาการศึกษา มีจำนวนผู้เรียนน้อยทำให้ผู้สอน

มีโอกาสดีกฝนผู้เรียนได้เต็มที่ นอกจากนั้น จรุงศรี วีระวานิช (2526) ยังกล่าวไว้ว่าการสอนนาฏศิลป์ในสมัยโบราณเป็นการสอนที่ผู้เรียนปฏิบัติตามผู้สอน โดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นหรือขัดแย้ง การสอนปฏิบัติที่ปรากฏ เช่น การให้ผู้เรียนปฏิบัติเลียนแบบผู้สอน โดยใช้ความจำและการสังเกต มีการอธิบายท่ารำในขณะที่สอน และจับท่ารำของผู้เรียนให้ถูกต้องสวยงามตามความต้องการของผู้สอน จึงกล่าวได้ว่า การศึกษาด้านศิลปะ โดยเฉพาะนาฏศิลป์เป็นการสอนที่เน้นความงาม และสุนทรีย์ อันแสดงถึงคุณค่า ของศิลปวัฒนธรรมนอกเหนือไปจากให้ความรู้ทางวิชาการ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ไม่พบวิธีสอนแบบอื่น ๆ ส่วนพฤติกรรมที่ไม่ปรากฏอีกประการหนึ่ง ได้แก่ การจดบันทึกเรื่องที่เรียนเป็นลายลักษณ์อักษร ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนนาฏศิลป์ตามแบบเดิมจะฝึกให้ผู้เรียนจดจำ ทำตามแบบ และฝึกปฏิบัติซ้ำจนชำนาญและจำได้ จึงไม่จำเป็นที่จะต้องบันทึกท่ารำซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เครือจิต ศรีบุณานาค (2535) กล่าวคือ การฟ้องรำของไทยนั้น จะถ่ายทอดรับช่วงกันมา โดยใช้ความทรงจำ เพราะไม่มีการบันทึกท่ารำไว้เป็นหลักฐาน

ด้านการใช้สื่อและอุปกรณ์ พบว่าผู้สอนใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนน้อยมากจากการสังเกต พบว่า ผู้สอนจะใช้เครื่องบันทึกเสียงและเทปเพลงแทนการบรรเลงดนตรีขณะที่สอน ซึ่งจะแตกต่างจากการสอนตามแบบเดิม กล่าวคือ ในสมัยก่อนผู้สอนจะใช้ไม้เคาะจังหวะตบมือ ในขณะที่สอน และจะบรรเลงดนตรี เช่น สีซอ ตีกลอง เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกตามจังหวะ ผู้เรียนก็จะรำตามจังหวะและทำนองเพลง ซึ่งวิธีนี้อาจทำให้ผู้สอนเห็นเหนื่อยได้ แต่ปัจจุบันนี้เทคโนโลยีก้าวหน้าขึ้นชาวบ้านจึงใช้วิธีอัดเทปเพลงที่จะสอน แต่ละเพลงลงไป โดยจะบรรเลงดนตรีให้ดีที่สุดแล้วนำไปเปิดขณะที่สอนหรือต้องการให้ผู้เรียนฟังเพลงที่จะใช้ประกอบการรำ และเหตุผลอีกประการหนึ่งคือ ผู้สอนได้ถูกเชิญให้เป็นวิทยากรเพื่อถ่ายทอดนาฏศิลป์พื้นบ้านตามสถานที่ต่าง ๆ จึงไม่สะดวกที่จะนำดนตรีไปบรรเลงประกอบการรำทุกครั้ง และผู้สอนบางท่านก็ไม่สามารถเล่นดนตรีได้ด้วยตนเอง ต้องอาศัยผู้ที่มีฝีมือไปช่วยในการบรรเลงเพลงซึ่งเป็นการยุ่งยาก ดังนั้นจึงใช้เครื่องบันทึกเสียงและเทปเพลงแทน ส่วนพฤติกรรมที่ไม่พบในการใช้สื่อและอุปกรณ์คือการใช้โสตทัศนศึกษา เพื่อช่วยในการสอน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า นาฏศิลป์พื้นบ้าน เป็นสิ่งที่ต้องฝึกฝนด้วยการปฏิบัติเพราะฉะนั้นผู้ที่จะเป็นแบบอย่างได้ดีที่สุดคือผู้สอน จึงคิดว่าสิ่งอื่น ๆ น่าจะไม่มี ความจำเป็นมากนัก

ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า มีการทดสอบนักเรียนเป็นรายกลุ่ม และวัดประเมินผลด้วยการสังเกตเป็นส่วนมาก แต่การประเมินก็จะไม่ได้อยู่ในขั้นตอนสุดท้ายของการสอนแต่ละครั้ง กล่าวคือผู้สอนอาจจะสังเกตผู้เรียนและซักถาม ในขณะที่เรียน โดยจะสังเกต

จากท่าทางที่แสดงออกว่ามีความเหมือนหรือใกล้เคียงกับแบบหรือไม่ ถ้าหากปฏิบัติได้เป็นที่พอใจแล้วก็จะบอกผู้เรียนทันทีว่า "ดีแล้ว" หรือ "ถูกต้อง" เป็นต้น บางครั้งก็จะให้รำให้ดูพร้อมกันทั้งหมดแล้วสังเกตการปฏิบัติของผู้เรียนว่าดีหรือใช้ได้หรือไม่ ถ้ายังไม่เป็นที่พอใจก็จะให้ฝึกต่ออีก จึงกล่าวได้ว่าการประเมินผลมีการสังเกตเฉพาะภาคปฏิบัติเท่านั้น จึงไม่ปรากฏว่ามีการทดสอบด้านเนื้อหาและไม่มี การทดสอบนักเรียนเป็นรายบุคคล การประเมินผลตามแบบของชาวบ้านจึงไม่มีรูปแบบที่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้สอนซึ่งได้จากการสังเกตในแต่ละครั้ง

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์พื้นบ้านภาคความรู้

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์พื้นบ้านภาคความรู้ของนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม มีระดับผลการเรียนที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากได้มีการพัฒนาโดยการนำเทคนิคการสอนนาฏศิลป์พื้นบ้านแบบประยุกต์เข้ามาผสมผสานตามความเหมาะสมของกิจกรรม โดยแบ่งกิจกรรมการสอนเป็น 2 ลักษณะ คือภาคความรู้ และภาคปฏิบัติ ซึ่งภาคความรู้นอกจากจะเป็นการสอนแบบบรรยายแล้ว ยังไม่สอดแทรกเทคนิคการสอนแบบอื่นเป็นต้นว่า การสอนแบบอภิปราย ศูนย์การเรียน การใช้สื่อทัศนูปกรณ์ ตลอดจนการนำสื่ออื่น ๆ เข้าประกอบ เช่น รูปภาพ เพลง เกมต่าง ๆ ก็เป็นสิ่งที่จะช่วยเสริมการเรียนรู้ให้เร็วขึ้นเพราะนอกจากจะได้เรียนรู้จากครูโดยตรงแล้ว ยังได้ศึกษาและเรียนรู้ด้วยตนเอง นักเรียนจะเกิดความสนุกสนานและภูมิใจมาก เมื่อได้ลงมือปฏิบัติจนเกิดเป็นผลงานขึ้นมา เช่น กิจกรรมการเรียนแบบศูนย์การเรียน นักเรียนทุกคนต่างเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มของตนเอง ตามศูนย์ที่ครูกำหนดซึ่งในแต่ละศูนย์นักเรียนจะได้ช่วยกันคิดค้นและปฏิบัติร่วมกัน จากการสังเกตพบว่า นักเรียนแต่ละคนจะตื่นตื่น กระตือรือร้น และเรียนอย่างสนุกสนานและมีความสนใจในกิจกรรมนั้น ๆ อย่างจริงจัง ผู้วิจัยสังเกตจากการปฏิบัติ การตั้งใจรับฟังและให้ความร่วมมือกับการสอนทุกครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของบอยด์ ฮาลตัน (Boyd Haton, 1964) ที่ว่าการศึกษาสิ่งใดก็ตาม ถ้าเป็นการเรียนรู้ที่ตรงกับความสนใจและตั้งใจของผู้เรียนแล้ว ย่อมส่งผลในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น โดยเฉพาะการสอนนาฏศิลป์พื้นบ้านแต่ละเพลงนั้น ผู้เรียนได้เรียนรู้กิจกรรมของการเรียนนาฏศิลป์ เช่น กิจกรรมด้านจังหวะ การฟัง-ร้อง การปฏิบัติ และเรียนรู้ทฤษฎีควบคู่กันไป

ทุกครั้ง จึงทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว และสนุกสนานไปกับกิจกรรมนั้น ๆ
 ดังที่ อรพรรณ บรรจงศิลป์ (2521) ได้กล่าวถึงการสอนวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ไว้ว่า ชั่วโมง
 ดนตรี-นาฏศิลป์ ควรเป็นชั่วโมงแห่งความสงสัย ประหลาดใจ มีความสุข ความเข้มแข็ง
 ความร่าเริง ดังนั้นผู้วิจัยจึงคิดว่าการสอนนาฏศิลป์ที่บ้านภาคความรู้ โดยนำเอาเทคนิค
 การสอนตามภูมิปัญญาชาวบ้านมาพัฒนา และปรับปรุงการสอนให้เกิดความเหมาะสมน่าจะ
 เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว และน่าจะเป็นที่ยอมรับได้ในระดับหนึ่ง

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏศิลป์ที่บ้านภาคปฏิบัติ

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการเรียนนาฏศิลป์ภาคปฏิบัติ พบว่า นักเรียนทั้ง 3
 กลุ่ม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นกว่าร้อยละ 60 ที่ได้กำหนดคะแนนเฉลี่ยของเกณฑ์ที่
 คาดหวังไว้ร้อยละ 60 ซึ่งปรากฏผลคะแนนดังนี้ กลุ่มที่ 1 เพลงที่มีคะแนนสูงสุดได้แก่
 เรือมกระโนปติงตอง คิดเป็นร้อยละ 80.41 และรองลงมาคือ เรือมศรีผไทสมันต์
 คิดเป็นร้อยละ 76.66 และเรือมกันตรึม คิดเป็นร้อยละ 75.41 กลุ่มที่ 2 เพลงที่ได้คะแนน
 มากที่สุดได้แก่ เรือมมังกวลจองไต คิดเป็นร้อยละ 81.41 รองลงมาคือ เรือมอายัย
 คิดเป็นร้อยละ 78.88 และ เรือมจับกรับ คิดเป็นร้อยละ 75.83 กลุ่มที่ 3 เพลงที่ได้
 คะแนนมากที่สุด ได้แก่ เรือมตรุษ คิดเป็นร้อยละ 84.58 รองลงมาคือ เรือมแกลมอ
 คิดเป็นร้อยละ 76.25 และเรือมอันเร คิดเป็นร้อยละ 70.83 จึงกล่าวได้ว่าผลการวิจัย
 ครั้งนี้สามารถยอมรับได้ และแสดงให้เห็นถึงการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ที่บ้าน ตาม
 แผนการสอนที่ได้พัฒนาขึ้น สามารถทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และมีการพัฒนาการทาง
 การปฏิบัติทุกกลุ่ม การที่ผู้วิจัยมีความคิดว่านักเรียนสามารถปฏิบัติได้นั้น อาจจะมาจากสาเหตุ
 ที่ว่านาฏศิลป์ที่บ้านเป็นการแสดงที่ต้องใช้เครื่องดนตรีและทำนองเพลงพื้นบ้านบรรเลงประกอบ
 ซึ่งนักเรียนมีความคุ้นเคยกับทำนอง และจังหวะเพลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำนองเพลงพื้นบ้าน
 มักมีรูปแบบ ทำนองสั้น ๆ บรรเลงเพลงซ้ำ ๆ จังหวะจะมีทั้งช้าและเร็ว เมื่อมีการรำประกอบ
 จังหวะ จึงทำให้นักเรียนสามารถปฏิบัติได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ วัฒนา
 มัคคสมัน (2528) กล่าวคือ หากนำเอาจังหวะง่าย ๆ พื้น ๆ ที่นักเรียนรู้จัก นักเรียนจะ
 เรียนรู้เรื่องจังหวะได้รวดเร็วมาก รวมทั้งคิดทำทางประกอบเพลงได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ
 นอกจากนั้นการนำเทคนิคการสอนนาฏศิลป์ที่บ้านแบบประยุกต์ซึ่งประกอบด้วยการบรรยายอย่าง

เป็นระบบผสมการบอกเล่า ประกอบสื่อสมัยใหม่และเพลงพื้นบ้านมาสอน สามารถทำให้นักเรียนเกิดทักษะและเรียนรู้ได้รวดเร็ว ผู้วิจัยสังเกตจากความสนใจและตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมทุกกิจกรรมเป็นอย่างดีทุกครั้งเพราะ กิจกรรมที่เรียนนอกจากจะเน้นในเรื่องของการปฏิบัติจากครูแล้วนักเรียนยังได้เรียนรู้การปฏิบัติโดยการเลียนแบบจากรูปภาพ วิดีทัศน์ ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งซึ่งส่งเสริมความสามารถและทำให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ด้วยตัวเอง นอกจากนี้ผู้วิจัยก็มีข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการนำเอานาฏศิลป์พื้นบ้านและเทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ มาพัฒนาใช้ในการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษา ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจนาฏศิลป์พื้นบ้านของท้องถิ่น ที่นักเรียนอาศัยอยู่มากขึ้น นักเรียนสามารถร้องเพลงหรือคลอทำนองทำจังหวะประกอบเพลงพื้นบ้านได้อย่างถูกต้อง การเรียนในชั้นเรียนแต่ละชั่วโมง นักเรียนจึงเกิดความรู้สึกสนุกสนาน ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือนักเรียนจะเกิดความเป็นกันเองกับครูมากขึ้น และทำให้เขามีความรู้สึกว่าสิ่งที่เรียนรู้นั้นเป็นวัฒนธรรม อันเกิดจากท้องถิ่นของเขาโดยแท้จริง ซึ่งข้อสังเกตที่พบนี้สอดคล้องกับผลการทดลองของ วัฒนา มัคคสมัน (2528) กล่าวคือ การนำเอาเพลงพื้นบ้านมาจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษานั้น สามารถทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว สนุกสนาน ครูและนักเรียนมีความเป็นกันเองมากขึ้น เมื่อได้จัดการเรียนการสอน โดยนำเอาสิ่งใกล้ตัวเขา และสิ่งที่เขามีอยู่แล้วมาจัดกิจกรรม ดังนั้น นักเรียนจึงมีความรู้สึกเพลิดเพลินไปกับกิจกรรมที่กำลังปฏิบัติอยู่ และมีความเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียน ทำให้นักเรียนยอมรับเอาวัฒนธรรมพื้นบ้าน ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอยู่จริงในวิถีชีวิต ปัจจุบันของเขาเอง จึงเป็นการง่ายต่อการปฏิบัติ สิ่งเหล่านี้นักเรียนแทบจะไม่มีโอกาสได้เรียนรู้เลย เนื่องจากในแผนการสอนวิชาดนตรี - นาฏศิลป์ไม่ได้กำหนดละเอียดถึงการสอนเพลง หรือนาฏศิลป์พื้นบ้านที่เฉพาะเจาะจงในแต่ละท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง การเรียนวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ แต่ละครั้งนักเรียนจะได้เรียนรู้วัฒนธรรมของท้องถิ่นอื่น ๆ เช่น รำเหย่ย รำพาดผ้า พ็อน ภูไท ร่องเง็ง พ็อนเงี้ยว ซึ่งล้วนแต่เป็นสิ่งที่ใกล้ตัวเขาทั้งสิ้น แต่เมื่อนำนาฏศิลป์พื้นบ้านมาจัดการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้รายละเอียดต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนไม่ว่าจะเป็นภาษา ทำนองเพลง จังหวะ เครื่องดนตรี ทำรำ นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมาของนาฏศิลป์พื้นบ้าน เรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ กับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง จึงเป็นเหตุผลประการหนึ่งที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์การเรียนนาฏศิลป์พื้นบ้านของนักเรียนปรากฏออกมา ดังผลของการทดลองในการวิจัยซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ข้อสังเกตประการสุดท้ายที่ผู้วิจัยพบในการสอนนาฏศิลป์พื้นบ้าน คือ การจัดกิจกรรมการสอน โดยนำเทคนิคการสอนรูปแบบต่าง ๆ เข้ามาพัฒนาการเรียนการสอนเป็นต้นว่า เพลง เกม วิดีทัศน์ การอภิปราย บทบาทสมมติและการปฏิบัติจริง

สามารถทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็วและมีผลสัมฤทธิ์ค่อนข้างสูง ซึ่งผลของการนำรูปแบบการสอนแบบต่าง ๆ มาพัฒนาการสอนนาฏศิลป์พื้นบ้านนี้มีผลสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธธรา แก้วมณี (2536) ซึ่งได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้กิจกรรมนาฏศิลป์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากเทปวีดิทัศน์กับการสอนปกติ พบว่า ผลการเรียนรู้กิจกรรมนาฏศิลป์ ภาคปฏิบัติของนักเรียนที่เรียนจากเทปวีดิทัศน์สูงกว่าผลการเรียนของนักเรียนที่เรียนจากการสอนแบบปกติ นอกจากนั้น เปรื่อง กุมุท (2535) ได้กล่าวว่าเทปโทรทัศน์สามารถใช้ในการสาธิตได้อย่างได้ผล เพราะสามารถทำให้นักเรียนเห็นสิ่งที่ควรเห็นและคุณค่าของวีดิทัศน์สามารถนำมาเป็นสื่อในการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ ซึ่งเป็นวิชาทักษะการปฏิบัติได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้น บุญส่ง ครูศรี (2535) ได้วิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาทานพื้นบ้านระหว่างกลุ่มที่เรียนโดยใช้บทบาทสมมติกับกลุ่มที่เรียนโดยใช้เพลงพื้นบ้าน ปรากฏว่า กลุ่มที่เรียนด้วยบทบาทสมมติมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่ากลุ่มที่ใช้เพลงพื้นบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของทศนา แชมณี (2519) ที่ว่าบทบาทสมมติเป็นวิธีการที่ใช้ในการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่เรียน เป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้ประสบกับสถานการณ์จริง ในสภาพของการสมมติขึ้นมา จึงกล่าวได้ว่าวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ ถึงแม้จะใช้การสอนแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน คือ การบอกด้วยปากต่อปาก การเลียนแบบ การปฏิบัติซ้ำ ๆ แล้ว แต่หากได้มีการพัฒนาโดยนำวิธีสอนอื่น ๆ เข้ามาประกอบด้วยจะทำให้เกิดผลดียิ่งขึ้น และโดยเฉพาะนาฏศิลป์พื้นบ้านที่สอนตามภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาครั้งนี้ จะเน้นที่การปฏิบัติเป็นสำคัญ เมื่อได้มีการสอนโดยนำหลักการสอนนาฏศิลป์และวิธีสอนอื่น ๆ ที่เหมาะสมมาประกอบการสอนก็สามารถพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้สูงขึ้นได้ดังที่ อมรา กล้าเจริญ (2535) ได้กล่าวไว้ว่า การสอนดนตรีและนาฏศิลป์ควรเป็นรูปแบบของการสาธิตก่อนเป็นส่วนมาก ในขณะเดียวกันผู้สอนอาจใช้วิธีสอนแบบอื่น ๆ เข้ามา ผสมผสานในบางครั้งเพื่อความเหมาะสม

จากข้อค้นพบดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนสามารถนำนาฏศิลป์พื้นบ้านซึ่งมาจากภูมิปัญญาชาวบ้าน และวิธีสอนแบบชาวบ้านมาพัฒนาและทำเป็นแผนการสอนและนำเข้ามาสู่การเรียนการสอนวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ในโรงเรียนประถมศึกษาหรือในระดับอื่นได้ โดยปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียน ผลการวิจัยนี้ทำให้มองเห็นแนวทางการแก้ปัญหาของครูที่ประสบปัญหาด้านการสอนดนตรี-นาฏศิลป์พื้นบ้านประการหนึ่ง และยังเป็น การเผยแพร่ นาฏศิลป์พื้นบ้าน ของจังหวัดสุรินทร์ ให้เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป ผลพลอยได้จาก

การวิจัย คือ แผนการสอนนาฏศิลป์พื้นบ้านจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ น่าจะได้นำแผนการสอนนี้ไปปรับเข้ากับหลักสูตร เพื่อให้เกิดประโยชน์ โดยตรงทั้งด้านความรู้โดยส่วนรวมและเป็นการปลูกฝังให้เยาวชนได้เรียนรู้อนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นสืบต่อไป

ข้อเสนอแนะในการสอน

1. ครูควรศึกษานาฏศิลป์พื้นบ้านแต่ละเพลงให้ครอบคลุมถึงประวัติความเป็นมา โอกาสที่ใช้แสดง การแต่งกาย เครื่องดนตรี ทำนองเพลง ท่ารำ ให้ละเอียดและสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องก่อนที่จะสอนจริง
2. ในการสอนแต่ละครั้งควรหากิจกรรมแปลกใหม่ สอดแทรกทุกครั้งจะทำให้ นักเรียน เกิดความสนใจและสนุกสนาน
3. นาฏศิลป์พื้นบ้านบางชุด ต้องใช้เวลาในการฝึกซ้อมจึงจะเกิดความสวยงาม และพร้อมเพรียง เช่น เรือมอันเร เรือมกันตรึม บางครั้งในการสอนในคาบเวลาเรียนที่กำหนดให้อาจจะไม่เพียงพอ ดังนั้นครูควรจัดการสอน ให้ต่อเนื่อง ซึ่งอาจจะจัดในช่วงโมงกิจกรรมหรือจัดชุมนุมนาฏศิลป์ เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้เรียนได้อย่างต่อเนื่องและสามารถปฏิบัติได้ดียิ่งขึ้น
4. ครูควรจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน ในโรงเรียน อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และให้นักเรียน ได้มีโอกาสได้แสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านในแต่ละครั้งที่จัดกิจกรรม จะส่งผลให้เกิดความรักในศิลปะวัฒนธรรมของท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม
5. กิจกรรมการสอนนาฏศิลป์พื้นบ้านแต่ละชุด ผู้สอนจะต้อง เน้นให้ผู้เรียน ได้ฝึกทักษะให้ครบทุกขั้นตอนทั้งด้านจังหวะ การฟัง การร้องและการแสดงท่าทาง และควรจะให้อิสระแก่นักเรียน ในการแสดงออกอย่างเต็มที่ทุกครั้ง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยโดยนำแผนการสอนนาฏศิลป์พื้นบ้าน ไปทดลองใช้กับประชากรกลุ่มเดิม แต่เปลี่ยนเพลงที่จะศึกษาใหม่ เพื่อจะทำให้เกิดความรู้หลากหลายยิ่งขึ้น หรือนำไปทดลองใช้กับนักเรียนในระดับอื่นๆ ทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัดที่มีวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน

2. ควรมีการวิจัยและทดลองในลักษณะนี้โดยปรับนาฏศิลป์พื้นบ้านในแต่ละภาคมาจัดการเรียนการสอนให้มากขึ้น เพื่อนำมาจัดการเรียนการสอนในจังหวัดหรือในภาคนั้น ๆ

3. ควรมีการวิจัยโดยการพัฒนาเทคนิคการสอนตามภูมิปัญญาชาวบ้าน ตามสาขาอื่น ๆ เช่น ดนตรี นิทานพื้นบ้าน ตลอดจนศิลปหัตถกรรมต่าง ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย